

מאמר זכרון תרועה בענין מלכויות זכרונות ושופרות

סדר ברכות

ראש השנה לב.

מתני'. סדר ברכות אומר אבות וגבורות וקדושת ה' וכולל מלכויות עמהן זכרונות ותוקע שופרות ותוקע וכו' דברי ריב"נ אמר לו ר"ע אם אינו תוקע למלכויות למה הוא מזכיר אלא אומר אבות וגבורות וקדושת ה' וכולל מלכויות עם קדושת היום ותוקע זכרונות ותוקע שופרות ותוקע וכו'.
עכ"ל המשנה. ובגמ' מבואר שהלכה כר"ע שתוקעין למלכויות, אכן בירושלמי כאן איתא דבגליל נהגו כר"ע וביהודה כריב"נ ובהמשך נדון אי"ה גם בסוגיה זו.

המקור לסדר הברכות

ובגמ'. ת"ר מנין שאומרים אבות וכו' ומנין שאומרים מלכויות זכרונות ושופרות ר"א אומר דכתיב (ויקרא, אמור) שבתון זכרון תרועה מקרא קדש שבתון זה קדושת היום זכרון אלו זכרונות תרועה אלו שופרות וכו' אמר לו ר' עקיבא וכו' אלא וכו' מקרא קדש זה קדושת היום. ומנין שאומרים מלכויות וכו'.

והנה, בין לר"א ובין לר"ע, דין הזכרת זכרונות ושופרות נלמד מתיבות זכרון תרועה, וכן פי' רש"י על הפס' זכרון תרועה: זכרון פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות לזכור לכם עקידת יצחק שקרב תחתיו א"ל. וכן בפרשת בהעלותך, על הפסוק וביום שמחתכם כתב רש"י: מכאן למדנו מלכויות עם זכרונות ושופרות וכו' אני ה' אלקיכם זו מלכויות. אלא שנחלקו רבותינו הראשונים אי חיוב הזכרת מלכויות זכרונות ושופרות הוא מדאורייתא ונלמד מאלו הפסוקים, או שהוא מדרבנן, ופסוקים אלו הם רק אסמכתא, וכן משמע לקמן לו: "הולכין למקום שתוקעין ואין הולכין למקום שמברכים. פשיטא הא דאורייתא והא דרבנן". מוכח שהברכות הם דרבנן.

תקיעת שופר בשבת הטעם לפי הבבלי

כט. במשנה. יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה וכו'. גמ'. מנה"מ א"ר לוי בר לחמא כתוב אחד אומר שבתון זכרון תרועה (רש"י: לא תרועה ממש אלא מקראות של תרועה יאמרו) וכתוב אחד אומר (במדבר, פנחס) יום תרועה יהיה לכם. לא קשיא כאן ביו"ט שחל להיות בשבת כאן ביו"ט שחל להיות בחול. אמר רבא אי מדאורייתא היא במקדש היכי תקעין ועוד מלאכה היא וכו' אלא אמר רבא מדאורייתא מישרא שרי ורבנן הוא דגזור ביה כדרכה דאמר רבה הכל חייבים בתקיעת שופר ואין הכל בקיאים בתקיעת שופר גזירה שמא יטלנו בידו וילך אצל הבקי ללמוד ויעבירונו ד' אמות ברה"ר.

הטעם לפי הירושלמי

הירושלמי חולק בזה אתלמודא דידן ואף למסקנא ס"ל כהו"א דתלמודא דידן, וז"ל הירושלמי: ר' אבא בר פפא א"ר יוחנן ורשב"ל הוון יתיבון מקשיי אמרין תנינא יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת במקדש היו תוקעין אבל לא במדינה אין דבר תורה הוא אף בגבולין ידחה אין לית הוא דבר תורה אף במקדש לא ידחה. עבר כהנא אמרין הא גברא רבה דנשאול ליה. אתון שאלון ליה אמר לון כתוב אחד אומר יום תרועה וכתוב אחד אומר (במדבר, פנחס) זכרון תרועה. הא כיצד בשעה שהוא חל בחול יום תרועה בשעה שהוא חל בשבת זכרון תרועה מזכירין אבל לא תוקעין. ר' זעירה מפקד לחבריה עולון ושמעין קליה דר' לוי דרש וכו' ועל ואמר קומיהון כתוב אחד אומר וכו'. מעתה אף במקדש לא ידחה וכו' תני רשב"י ועשיתם במקום שהקרבנות קריבין. עכ"ל הירושלמי, ונראה דלפי דבריו כשחל ר"ה בשבת, מ"ע מן התורה להזכיר שופרות, וא"כ לכה"פ בר"ה שחל בשבת, ברכות דאורייתא, ויבואר בעז"ה לקמן.

והנה, בתחילת הסוגיה הקשתה הגמ' על הסתירה בין הפסוקים כתוב אחד אומר וכו', ואכן להירושלמי שנשאר גם למסקנה בתיי זה, א"כ מתורצת הקושיה, אך לבבלי שדוחה תי' זה, וסובר שהטעם הוא דרבנן, א"כ הקושיא במקומה עומדת.

עוד קשה, דכתב השבלי הלקט (סי' רפ"ו): יש מן החכמים וכו' כשיבא ר"ה בשבת אומרים וכו' זכרון תרועה וכו', והטעם שלהם דבשבת שאין תוקעים אומרים זכרון תרועה. אבל כשיבא בחול אומרים יום תרועה שהרי תוקעים ומפורש בפסיקתא דר"ה כתוב אחד אומר וכו' ובגמ' דידן נמי איתא וכן מצאתי במסכת סופרים אם חל ר"ה להיות בשבת א"א יום תרועה אלא זכרון תרועה לפי שאין תקיעת שופר דוחה שבת בגבולין משום גזירה. עכ"ל. ומה שכתב "ובגמ' דידן נמי איתא", תמוה מאד דהרי נדחית סברא זו. ועוד קשה, מה שהביא ממסכת סופרים דשם כתוב להדיא הטעם משום גזירה.

קושיה נוספת שהוקשתה לי: בפיוט שמו מפאריס^א יסד הפייטן: חָפֵס חניטיו לתקוע בזה חדש / יום זה אם יקרה בשבת קדש / זכרון תרועה מקרא קדש. ע"כ. ואפשר שהביא פס' זה רק לאסמכתא בעלמא, כדרכם של הפייטנים בהרבה מקומות, אך מ"מ קצת קשה דנראה מלשונו שכך הוא ציווי התורה וכפי שכותב בהמשך: טָבְעוּ אִם בְּחֹל יוֹבְאֵכֶם / צִוּוּ לַתְּקוּעָה בְּכָל גְּבוּלָכֶם / יוֹם תְּרוּעָה יִהְיֶה לָכֶם. והוא כהו"א דהבבלי וכמסקנא דהירושלמי^ב.

ברכות ותקיעות מי קודם

בבלי

מחלוקת נוספת בין תרי תלמודי, וכפי שיתבאר לקמן גם היא תלויה במחלוקת הראשונה שהבאנו: הגמ' בדף לד: מביאה ברייתא: ויחיד שלא תקע חבירו תוקע לו ויחיד שלא בירך אין חבירו מברך עליו ומצוה בתוקעין יותר מן המברכים. כיצד, שתי עירות באחת תוקעין ובאחת מברכין הולכין למקום שתוקעין ואין הולכין למקום שמברכין. פשיטא הא דאורייתא והא דרבנן לא צריכא דאע"ג דהא ודאי והא ספק.

ירושלמי

הירושלמי הביא מחלוקת בזה, וז"ל הירושלמי:

במקום אחד תוקעין ובמקום אחד מברכין אית תניי הולך לו אצל התוקע אית תניי אצל המברך. מאן דאמר הולך לו אצל התוקע בשאין ביום כדי לתקוע מאן דאמר הולך לו אצל המברך ביום כדי לתקוע. נשמענה מן הדא (קרבן העדה): כמו תא שמע דאף באין שהות ביום לחזור ולילך בעיר שתוקעין בה אפ"ה הולך אצל לעיחר שמברכין) דאמר ר' יעקב בר אידי בשם ריב"ל במקום אחד תוקעין ובמקום אחד מברכין הולך לו אצל תוקע ואינו הולך לו אצל מברך.

והיידא אמרה דא יו"ט של שחל להיות בשבת במקום אחד תוקעין ובמקום אחד מברכין הולך לו אצל המברך ואינו הולך לו אצל תוקע למה שהכל יודעין לתקוע (קרבן העדה): ומסתמא ימצא שם מי שיתקע) ואין הכל יודעין לברך. דבר אחר אדם מוציא ידי חבירו בתקיעה (קרבן העדה): אפי' ביחיד וכשימצא שם אדם אחד יוכל להוציאו משא"כ בברכה אינו מוציא אלא ש"ץ בעשרה) ואין אדם מוציא ידי חבירו בברכה.

יו"ט של ר"ה שחל להיות בשבת לא כמי שאין ביום כדי לתקוע ואת אמר הולך לו אצל מברך (פני משה): שהרי במקום שתוקעין אף בשבת ודאי משום דמקום שיש בו ב"ד הוא וכתקנת ריב"ז והשתא וכי לאו כמי שאין שהות ביום כדי לתקוע אח"כ הוא דהויא שהרי אם יעבור זמן ב"ד שוב אין תוקעין אפי' באותו מקום ב"ד וכו' א"כ ע"כ דהאי תנא ס"ל דלעולם ברכה עדיפא וכו' ואידך תנא ס"ל דלעולם תקיעה עדיפא). הדא אמרה פליגון. עכ"ל הירושלמי.

והנה, ע"כ הירושלמי לא סובר את הטעם של גזירה דרבה, ומכאן נראה דאדרבה, ס"ל דהכל יודעין לתקוע ואין הכל יודעין לברך^א, (ואפשר שר"ל שרק כלפי הברכות בקיאים יותר בתקיעת שופר). אלא שלמ"ד הולך אצל מברך ולא אצל תוקע, קשה הא דאורייתא והא דרבנן, ובפרט כשחל בשבת, למ"ד הולך אצל מברך אפשר שיפסיד תקיעת שופר (וכדברי הפני משה).

וי"ל דבזה אזיל הירושלמי לשיטתו דכשחל בשבת זכרון תרועה ומזכירין אבל לא תוקעין, ובכה"ג ברכות דאורייתא ותקיעת שופר במקום ב"ד דרבנן, ומה שהביא הירושלמי ראייה מהברייתא זה רק כלפי הסברות של הכל יודעין וכו'.

פסוקי מז"ש דאורייתא או דרבנן

בתחילת דברינו הבאנו את פרש"י על הפס' זכרון תרועה "פסוקי זכרונות וכו'". וכתב הרמב"ן וז"ל: וצריך היה הרב להביא גם פסוקי מלכויות מן המדרש וכו' וכבר דרשו אותם מפס' והיו לכם לזכרון וכו' אבל כל זה אסמכתא מדבריהם. ומפורש אמרו הולכין למקום שתוקעין ואין הולכין למקום שמברכין פשיטא הא דאורייתא והא דרבנן וכו' אבל זכרון תרועה כמו יום תרועה יהיה לכם ואמר שנריע ביום הזה ויהיה לנו לזכרון לפני ה'. עכ"ל. ובדרשת הרמב"ן: אבל הרב אינו מדקדק כ"כ בפ' החומש וכותב האסמכתות כמו שמוצא אותם בספרא ובספרי ובמכילתא. עכ"ל.

^א שחרית יום ב' דר"ה מני' אשכנזי ופולין.

^ב ומחבר פיוט זה הוא ר' שמעון ברבי יצחק שהיה מרבתינו הראשונים, ולא שייך לתרץ כאן מה שתרצו התוס' בחגיגה י"ג לגבי ר"א הקליר.
^ג אפשר דטעם הירושלמי שאין הכל בקיאים בברכה, הוא בגלל הקושי למצוא פסוקים המתאימים לכל ברכה משלשת הברכות (דמסתמא לא היה להם נוסח קבוע לברכות אלו. אאריך על כך אי"ה במקום אחר). ואפשר דלא ס"ל להירושלמי כמימרא דרב חננאל אמר רב (בתלמודא דידן בסוף מכילתין) כיון שאמר ובתורתך כתוב לאמר שוב אינו צריך (אכן, נחלקו הראשונים אי מיירי בפסוקי מז"ש או בפסוקי מוסף) וא"כ פסוקי מלכויות זכרונות ושופרות מעכבים, ואין הכל בקיאים לזכור הפסוקים בל פה. ועי' לקמן הערה ה'.

והיוצא מבדברי הרמב"ן דברכות דרבנן, ומה שכתב "אבל זכרון תרועה כמו יום תרועה", אפשר שבא ליישב בזה הסתירה בין הפסוקים, וזכרון תרועה ויום תרועה ענינם אחד. וכאן המקום לציין שבכמה כ"י ישנים ליכא לתיבות "לא קשיא", ולפ"ז בא ר' לוי להסביר רק הטעם שאין תוקעים בשבת, אך אין סתירה בין הפסוקים, וא"כ אפשר שגם הרמב"ן גרס כן.

ישוב הסתירה בין הפסוקים "יום תרועה" ו"זכרון תרועה"

והרא"ם כתב על דברי הרמב"ן וז"ל: ונ"ל שאין מזה טענה כלל כי הרב ז"ל לא בא ללמדנו דיני הברכות של ר"ה וכו' אלא לפרש המקראות בלבד שהיה לו לכתוב יום תרועה לבד כמו בפרשת פנחס וכו' כי אין כוונת הכתוב לזכרון במחשבה או בפה. וכבר הוקשה להם זה לרז"ל בריש פרקא בתרא דר"ה ואמרו כתוב אחד אומר וכו' ותירצו כאן ביו"ט שחל להיות בשבת וכו' שבשבת זכרון תרועה בפה או במחשבה איכא תרועה עצמה ליכא, ואילו בחול תרועה נמי איכא, וע"כ מאחר שאין המקרא הזה מתיישב רק עם המדרש הזה וכבר בטלו התי' ההוא באמרם ואי מדאורייתא הוא וכו' הוכרח הרב לתקן המקרא הזה עם המדרש שדרשו בו זכרון תרועה פסוקי זכרונות ופסוקי שופרות, אבל המלכויות שלא הוציאו מן המקרא הזה אלא מקרא דוהיו לכם לזכרון וכו' אין לו להביאם פה בפי' המקרא הזה.

ומה שסיים אחר זה לזכור לכם עקידת יצחק וכו' שהוא לקוח מפ"ק דר"ה דאמר ר' אבהו למה תוקעין בשופר של איל אמר הקב"ה תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק וכו' מפני שיש לטעון על המדרש הזה בשלמא פסוקי זכרונות אנו צריכים להם כדי שיעלו זכרוננו לפניו אלא פסוקי שופרות למה. ולולא הטעם הזה הנזכר בפ"ק דר"ה בדברי ר' אבהו לא היה המדרש הזה מקובל כלל. עכ"ל. ולפי דבריו מיושבת הסתירה בין הפסוקים, דאח"כ לעולם יש ב' חיובים יום תרועה וזכרון תרועה.

אלא שהקשה הטורי אבן (ד"ה כתוב אחד אומר) וז"ל: קשיא מאי רומיא דקרא דלמא תרתי קאמר לתקוע ולעשות זכרון באמירת פסוקי תרועה נמי. וי"ל דא"ה לכתוב רחמנא זכרון תרועה ויום תרועה בחד דוכתא מ"ש דפלגינהו רחמנא וכתב לזכרון תרועה בפרשת אמור ש"מ זמנו של זה אינו כזמנו של זה זכרון תרועה בחל בשבת יום תרועה בחל בחול. ולפ"ז לר' לוי נמי בחל בחול אצ"ל הפסוקים מה"ת אלא מדרבנן ובהכי ניחא לי הא דתניא לקמן ב' עיירות באחת תוקעין ובאחת מברכין וכו', מכדי לר' לוי הא דאורייתא והא דאורייתא אמאי עדיפא הא מהא ולמאי דפרישית א"ש דבחל בחול דתוקעין ר' לוי מודה דברכות אינן מה"ת אלא מד"ס.

מ"מ קשיא לי לר' לוי מנ"ל דזמנו של זה אינו כזמנו של זה משום דפלגינהו קרא דלמא מש"ה פלגינהו דתקיעה אינה נוהגת בשבת ואין בו אלא זכרון אבל זכרון נוהג בין בחול בין בשבת. וי"ל דאם איתא דזמן אחד לשניהם בחל בחול, א"כ הו"ל למכתב ליום תרועה וזכרון תרועה בחד דוכתא ולכתוב איזה לימוד אחר ללמד שאין תוקעין בשבת ומדפלגינהו ש"מ דחלוקין הן לגמרי ואין נוהגים שניהם כאחד בשום פעם בין בחול בין בשבת. עכ"ל.

ולפי דברי הטורי אבן שאלת הגמ' כתוב אחד וכו' עדיין לא מתורצת ואף מה שפי' המזרחי נדחה. ומ"ש הטו"א לגבי ב' עיירות הוא כהירושלמי שהבאנו לעיל שחולק אתלמודא דידן לכה"פ כשחל בשבת.

ומצאתי תי' נפלא שתירץ הגאון ר' שלום פוברסקי שליט"א (הובא בספר אבני ציון (עמ' קז) וז"ל: ונראה וכו' דאין סתירה והיינו כמו שאמרו בתחילה כאן ביו"ט שחל להיות בשבת וכו'. וביאור הדברים, נראה דבתחילה שאלו מנלן דאין תוקעין במדינה ואמרו דילפינן מקרא דזכרון תרועה דהביאור בהאי קרא לא תרועה ממש וילפינן דאין תוקעין בשבת וע"ז שאלו וכו' אלא ע"כ הא דאין תוקעין היינו מדרבנן. ואמנם עיקר מה שאמרו כאן בר"ה שחל להיות בשבת נשאר גם למסקנה. והיינו אף דמן התורה תוקעין בר"ה, אבל כיון דמדרבנן אין תוקעין ילפי' מהאי קרא דבמקום שאין תוקעין איכא זכרון תרועה והיינו כגון שאין להם שופר ואין יכולים לתקוע. וכמו"כ אחר שתקנו חז"ל דאין תוקעין בשבת הרי אין להם תקיעת שופר ובכה"ג איכא מן התורה זכרון תרועה, ומיושב היטב סתירת הפסוקים דגם למסקנת הגמ' שם נשארה התשובה על סתירת הפסוקים במקומה. עכ"ל.

ולפי דבריו מצינו חידוש גדול, דיש ב' מצוות: יום תרועה, שהיא מצות תקיעת שופר בפועל. וזכרון תרועה היכא דאין שופר, דאז יש מצוה להזכיר מלכויות זכרונות ושופרות ובכה"ג הוא דאורייתא. וכן מיושב מה שיסד הפייטן יום זה אם יקרה בשבת קדש זכרון תרועה וכו'. ומה שהקשינו על השבלי הלקט, דהרי גם למסקנא נשאר החילוק בין שבת לחול.

¹ וכן מה שתראה הגמ' לא צריכא דאע"ג דהא ודאי והא ספק (עי' מש"כ הפמ"ג בפתיחה כוללת חלק ד' אות י"ג בענין זה), ק"ק מה ההו"א והלא כשילך למקום שמברכים ודאי יפסיד המצוה דאורייתא של תקיעת שופר, ולפ"ד א"ש, דהרי בדלית ליה שופר חייב מדאורייתא במלכויות זכרונות ושופרות, וא"כ אם ילך למקום שמברכים מ"מ יקיים הדאורייתא של זכרון תרועה.

והנה, לפי תי' הגר"ש פוברסקי שליט"א, יש להקשות מהא דאיתא בגמ' בדף טז. אמר ר' יצחק למה תוקעין בר"ה וכו' למה תוקעין רחמנא אמר זכרון תרועה. וקשה, דהא פס' זה מיירי בהזכרה ולא בתקיעות.

עוד קשה מה שהקשה **התורה תמימה** על הפס' זכרון תרועה. ז"ל: דלדעתו דרב פפא (צ"ל ר' לוי) כיון דעיקר ענין שופר בא בפרשה זו ובפרשת פנחס הוא רק דרך אגב ענין דקרבנות, א"כ הלא מהראוי היה לכתוב כאן יום תרועה ושם בפנחס זכרון תרועה, כיון דרובי הימים של ר"ה חלים בחול. אך י"ל ע"פ מ"ש בשבת פ"ז: שפסח של אותה שנה שנצטוו ישראל על המועדים חל בחמישי בשבת וידוע הוא וכו' דכשפסח חל ביום ה' אז חל ר"ה בשבת לכן רמזה התורה כאן וכו'. עכ"ל. וא"ש לפי ר' לוי ולפי מסקנת הירושלמי. אך לפי דברי הגר"ש פוברסקי עדיין קשה, דהרי זכרון תרועה הוא רק בדלית ליה שופר.

שתי מצוות ב"זכרון תרועה"

דף ט"ז. תניא אמר ר' יהודה משום ר"ע וכו' אמר הקב"ה וכו' ואמרו לפני בר"ה מלכויות זכרונות ושופרות מלכויות כדי שתמליכוני עליכם זכרונות כדי שיעלה זכרונכם לפני לטובה ובמה בשופר. אמר ר' אבהו וכו' תקעו לפני בשופר של איל כדי שאזכור לכם עקידת יצחק וכו'.

לעיל הבאנו את דברי הרא"ם שאומר שמה שסיים רש"י על הפס' זכרון תרועה בדברי ר' אבהו הוא כי עדיין יש להקשות פסוקי שופרות למה. וק"ק והלא ר' עקיבא גופיה מסיים ובמה בשופר, דהיינו שהזכרון יהיה ע"י השופר, וא"כ מדוע הוצרך רש"י להביא דברי ר' אבהו. והנה הברייתא שהביאה הגמ' נמצאת גם בתוספתא בפ"א הלכה י"ב ושם ליכא לתיבות ובמה בשופר ובמקומן מסיימת הברייתא: שופרות כדי שתעלה תפילתכם בתרועה לפני.

וכתב הריטב"א: ובמה בשופר. עיקר הפי' דאכלהו קאי במה ראוי להמליכי ולהזכיר זכרונכם לפני בשופר וכו'. וכן נראה מן התוספתא דתניא התם מלכויות שתמליכהו על מעשה ידיו זכרונות שיעלה זכרוןך לפני לטובה שופרות שתעלה תפלתך לפניו בתרועה וכו' ועדיין לא נתן טעם לפסוקי שופרות י"ל דלא צריך דהא פשיטא כיון דאיכא שופר איכא נמי פסוקי שופר. וי"ל עוד דה"ק ובמה בשופר ממש ובפסוקי שופרות שברכת השופרות היא ע"ש השופר שאף כשאין לו שופר יהא מזכירו וקובע לו ברכה. וכך לשון התוספתא שופרות שתעלה תפלתכם בתרועה לפני בהזכרת תרועה והיינו נמי זכרון תרועה. עכ"ל.

והנה, לפי מה שכתב הרא"ם מוכח שחולק על הריטב"א, וסובר שלכן נזקק רש"י להביא את דברי ר' אבהו. ונראה שהרא"ם ס"ל דכך הוא פי' הגמ' והברייתא: מה שהביאה הגמ' ובמה בשופר ר"ל דגם מלכויות נעשה ע"י שופר, וכן זכרונות גם הוא ע"י שופר, ובתקיעת שופר מלבד מה שמקיים יום תרועה מקיים ממילא גם זכרון תרועה דהא שופר לזכרון הוא (לעיל כו). וכדברי הריטב"א. וכאן בא ר"ע להשימענו ששייך גם ע"י אמירה בפה לקיים הענין של זכרון תרועה (דהיינו כדי שתמליכוני וכו' וכדי שיעלה וכו') שעיקרו ע"י שופר, ולכן בשופרות לא שייך לומר כאן כדי שתעלה תפילתכם בתרועה דהא מיירי בתקיעות.

אבל כשאין לו שופר אז מקיים זכרון תרועה בלבד דזה שייך גם בפה, אלא שאז אין הטעם של תעלה תפילתכם בתרועה כיון שאין לו שופר, ולכן הביא רש"י גם את דברי ר' אבהו. ולפי' מיושבת ג"כ לשון הברייתא בדף לו: "מצוה בתוקעין יותר מן המברכין", כיון שגם במברך איכא מצוה, אלא שעיקר המצוה היא תקיעה ולא ברכות. ומה שהקשתה הגמ' הא דאורייתא והא דרבנן, י"ל דמ"מ ברכות דרבנן ורק הפסוקים הם דאורייתא, וכמו שפירש **הבאר בשדה** דאף לרש"י, רק הפסוקים הם דאורייתא, אבל הברכות דרבנן.

אבל הירושלמי ס"ל דיש שתי מצוות נפרדות, זכרון תרועה שהן הברכות ויום תרועה שהיא תקיעת שופר עצמה. ולפי' הגירסה שלפנינו בתוספתא היא רק להירושלמי ומה שאמר בתרועה ר"ל ע"י זכרון תרועה. ולפי' אפשר שמה שאנו פוסקים להלכה כר"ע דתוקע למלכויות, הוא מטעם דעיקר מלכויות זכרונות ושופרות ע"י שופר. משא"כ להירושלמי דזכרון תרועה לחוד, וכשחל בחול ויש יום תרועה אין זכרון תרועה, א"כ לא חייב שיתקע על כל אחד מהם, ולכן בירושלמי לא נפסקה בזה הלכה אי כר"ע ואי כריב"נ.

^ה ולפי דברי הרא"ם דמדאורייתא סגי במחשבה, אפשר שמ"מ חייב לזכור הפסוקים, ועי' מ"ב (סי' תקצ"ב, ס"ק יי) כיון שאמר ובתורתך כתוב וכו' ובזה נחשב כאילו הזכיר אותם הפסוקים בפיו. עכ"ל. משמע קצת שצריך שידע מה הם הפסוקים.